

De man die van zijn been
een lamp maakte

Lex Boon bij Meulenhoff:

Ananas

Mr. Kaor Yamamoto

De man die van zijn been een lamp maakte

Lex Boon

De man die van zijn been
een lamp maakte

en andere
ongelooflijk ware verhalen

MEULENHOF

ISBN 978-90-290-9457-3

ISBN 978-94-023-1688-9 (e-book)

NUR 320

Omslagontwerp: DPS Design & Prepress Studio, Amsterdam

Omslagbeeld: © Lynne Brouwer

Auteursfoto: © Friso Keuris

Zetwerk: Pier Post

© 2021 Lex Boon en Meulenhoff Boekeryj bv, Amsterdam

De uitgever heeft ernaar gestreefd alle rechten van derden te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen contact opnemen met Meulenhoff Boekeryj bv, Amsterdam.

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

De Kunsthalroof	7
De diepvriesman	35
De man die van zijn been een lamp maakte	66
Van wie is de mummie?	73
Vierentwintig strikes op een rij	78
Dat gebeurt wel eens, dat de potvis ontploft	83
Ha Majesteit, alles goed? Ik vermaak me uitstekend	89
Ze zijn best mooi, voor lelijke stadsduiven	94
Little India, Amstelveen	99
Smerig grachtengordelgevecht	106
Amsterdam, mirakelstad van devotie	111
Elke keer als je een bocht goed neemt, ga je nog harder	116
Tot zover de glitter en glamour	121
KitWat?	129
Brussel-Noord	136
De perfecte kerstboom bestaat niet	143
De geur van de stad	150
Dans le port d'Amsterdam	162
Sterk staaltje steeg	171
Flower Bike Man	178
Ik vertrek	184
Op zoek naar de oorsprong van de Amstel	193
Ware liefde en een papegaai	203
Een nacht op cs	213
Vanaf hier is het <i>straight to heaven</i>	223

Deze stad	23I
<i>Adiós</i> , Facebook	24I
Kurk en Stroek	248
De Hitlerkleurplaat	257
Verantwoording, toelichting en updates	3II

De Kunsthalroof

Olga staat er alleen voor. Haar zoon zit in de gevangenis en wordt verdacht van wat op televisie de ‘kunstdiefstal van de eeuw’ wordt genoemd. Die verdenking is terecht, zo weet ze. Samen met vrienden heeft haar zoon Radu zeven kostbare werken uit een museum in Rotterdam gestolen, in de auto geladen en de volgende ochtend naar Roemenië gebracht.

Daar, in Carcaliu, een verlaten dorp in het arme zuidoosten van het land, staat Olga voor de verwarmingskachel van de badkamer. Ze heeft het vuur opgestookt. Daarna is ze de vrieskou in gestapt, naar de kleine begraafplaats tegenover haar huis gelopen en heeft ze in het holst van de nacht de schilderijen opgegraven.

Picasso, Gauguin, Matisse, Monet, Meijer de Haan en Freud. Op de televisie wordt gesproken van een buit ter waarde van honderden miljoenen euro’s. Dat bedrag is voor haar niet van belang. De kunstwerken zijn bewijsmateriaal tegen haar zoon. En het bewijsmateriaal vernietigen lijkt de enige manier om hem te helpen.

De doeken vatten snel vlam.

In de nacht van 15 op 16 oktober 2012 worden zeven kostbare kunstwerken uit de Kunsthal in Rotterdam gestolen. De roof is wereldnieuws. Maar wat in eerste instantie lijkt op een geraffineerde inbraak van professionals, blijkt het werk van een paar simpele Roemeense criminelen die geen idee hebben van wat ze zich op de hals halen. Ze hebben verstand van woninginbraken, niet van kunst. En zeker niet van het verkopen ervan.

Dit is het verhaal van de Kunsthalroof, gebaseerd op grote delen van het strafdossier en gesprekken met betrokkenen in Nederland en Roemenië.

Jan Moerer wordt wakker van het geluid van zijn mobiel, eerst, en dan van zijn huistelefoon. Het is 04.28 uur. Het hoofd productie van de Kunsthal stapt uit bed, loopt naar de huiskamer, maar is twee keer te laat met opnemen. De gemiste oproepen zijn van Gert-Jan Knoll, de gebouwbeheerder van de Kunsthal. Hij belt hem terug.

Inbraakmelding. Er zijn misschien schilderijen verdwenen.

Een half uur later loopt Moerer met twee beveiligers door het pand. De Van Gogh is het eerste wat hij ziet als hij de tentoonstellingsruimte binnenloopt. *Stilleven met korenbloemen en anjers*, één van de topwerken uit de Triton-collectie, hangt nog gewoon op zijn plek. Het is een schilderij van een uitbundig boeket bloemen dat Van Gogh in 1887 maakte. Een blauwe vaas, met blauwe korenbloemen tegen een blauwe achtergrond. Jan Moerer haalt opgelucht adem.

Dan lopen ze de hoek om, en zien ze zeven lege plekken.

De Kunsthal, aan de rand van het centrum van Rotterdam, heeft geen eigen collectie en is dus eigenlijk geen museum. De tentoonstellingsmakers zijn afhankelijk van de kunstwerken die ze in bruikleen krijgen van musea en particuliere verzamelaars. Jaarlijks komen 160.000 bezoekers voor de tijdelijke tentoonstellingen die sinds 1992 in de drie hallen van samen 3600 vierkante meter, ongeveer de grootte van een half voetbalveld, worden georganiseerd.

In de Kunsthal zijn 's nachts geen bewakers aanwezig: camera's en alarminstallaties doen het werk. Mobiele surveillanten van het particuliere beveiligingsbedrijf Trigion kunnen altijd binnen twintig minuten ter plaatse zijn. Inbraakmeldingen komen ook bij de politie binnen.

Mehmet Karadurdu en Jordy Rook rijden die nacht door regenachtig Rotterdam en doen hun controlerondes langs verschillende bedrijven. Rond 03.20 uur worden ze via de meldkamer van het beveiligingsbedrijf opgeroepen. Automatische inbraakmelding bij de Kunsthal op de Westzeedijk. Op hun scherm verschijnt de snelste route naar het pand. Als ze elf minuten later arriveren is de politie al ter plaatse. De agenten hadden maar vijf minuten nodig om bij de Kunsthal te komen.

De Kunsthal, een labyrintisch bouwwerk vol glazen wanden, betekende de internationale doorbraak van architect Rem Koolhaas. Het is zo gebouwd dat een deel van de werken van buitenaf zichtbaar is, als een soort etalage. De agenten hebben bij aankomst al een ronde om het excentrieke gebouw gelopen. Het valt ze niet op dat er schilderijen weg zijn. Ze zoeken vooral naar sporen die wijzen op een inbraak. Die zijn er niet, zeggen ze tegen de Trigion-beveiligers. De agenten vragen of het nodig is dat ze nog blijven. Nee, zeggen de beveiligers. Zo gaat het bij negen van de tien meldingen die ze opvolgen: er is niets aan de hand.

Karadurdu en Rook gaan de Kunsthal binnen en zien op het paneel van het beveiligingssysteem dat er vier verschillende alarmen zijn geactiveerd. Als ze een kijkje nemen in de tentoonstellingshal, klinkt non-stop het geluidsalarm van de achterste nooddeur.

De beveiligers doen het licht aan. Ze zien de lege plekken, de lege haakjes en de metalen draden waarmee kunstwerken aan de muur hangen. Karadurdu vermoedt dat daar schilderijen horen te hangen: naast de lege plekken hangen kaartjes met daarop namen en jaartallen. Maar de conclusie dat er schilderijen zijn gestolen durven de bewakers niet te trekken. Zijn ze niet gewoon even van de muur voor onderhoud? Het alarm van de deur klinkt, maar de deur zit wel gewoon in het slot. En braaksporen ontbreken.

Via de meldkamer wordt het 'waarschuwingsadres' gebeld om

navraag te doen. Dat is beheerder Gert-Jan Knoll. Klopt het dat er schilderijen ontbreken? Knoll weet van niets en belt meteen Jan Moerer uit bed. Die haast zich naar de Westzeedijk, terwijl hij tegelijkertijd – en tevergeefs – Kunsthal-directeur Emily Ansenk probeert te bereiken.

Moerer geeft de twee beveiligers opdracht om de politie te bellen. Via de meldkamer van Trigion wordt om 05.02 uur, meer dan anderhalf uur nadat de daders naar buiten zijn gelopen, alsnog melding gemaakt van een 'rake inbraak'.

Moerer maakt een lijstje van de werken die zijn verdwenen. Picasso, Matisse, Gauguin, Meijer de Haan, Freud en twee werken van Monet, noteert hij. Moerer is de eerste die de omvang beseft van de roof die snel wereldnieuws zal worden.

Een klein kwartiertje later, om 05.16 uur, staat de politie weer op de stoep. Het is nu exact twee uur nadat twee jonge Roemeense criminelen de branddeur van de Kunsthal forceerden en zeven werken met een totale verzekerde waarde van 18,1 miljoen euro van de muur haalden.

Het plan om kunst te stelen wordt een paar weken voor de roof voor het eerst geopperd door Radu, met zijn 28 jaar de oudste van de kleine Roemeense bende die in Rotterdam actief is.

Vanaf het moment dat ze die zomer in Nederland zijn gaan wonen, hebben de jongens zich vooral beziggehouden met woninginbraken. Hun vriendinnen hebben ze uit Roemenië meegenomen en werken in de prostitutie. Maar Radu droomt van het grotere werk. Voor kunst, zo had hij gehoord, wordt veel geld betaald. En geld was tenslotte de reden waarom de vier Roemeense twintigers naar Nederland waren gekomen.

Radu D. groeide op in Carcaliu, een klein dorp in het arme zuidoosten van Roemenië. Dat hij in de criminaliteit belandt verbaast niemand. Zijn familie staat in het dorp bekend als een dievenfamilie. Sinds de revolutie in 1989 hebben ze volgens dorpsbewoners nooit gewerkt voor hun geld. Toch kunnen ze de

grote villa betalen die aan de rand van het dorp in aanbouw is. Radu maakt zijn school niet af en zorgt vaak voor problemen, net zoals zijn vader. Die zit al een paar jaar in de gevangenis wegens de mishandeling van een dorpsgenoot. Wel weet de gespierde Radu het mooiste meisje van het dorp te veroveren: de negen jaar jongere Natasha T.

Eugen D. en Alexandru B. zijn vrienden van Radu. Zij groeiden op in Măcin, een kleine stad negen kilometer van Carcaliu vandaan. Het leven is er niet veel beter. Aan de plotselinge overgang van communisme naar kapitalisme hebben ze in dit deel van Roemenië nooit echt kunnen wennen. Van de voordelen van het EU-lidmaatschap, sinds 2007, merken ze niets. Huizen staan op instorten, ongebruikte bushokjes roesten weg en de wegen zijn slecht. Het land wordt grotendeels bewerkt met paard-en-wagen, de Donau is leeggevestigd.

Europa lijkt hier vooral ver weg. In Măcin is het inwonersaantal de afgelopen tien jaar met 40 procent gedaald. In Carcaliu staat de helft van de 1617 huizen leeg. Van de 1250 bewoners zijn er duizend gepensioneerd.

Alexandru B. vertrekt in juni 2012, op 23-jarige leeftijd, als eerste naar Nederland, samen met zijn vriendin Ștefania. In Nederland valt meer geld te verdienen, zeker in de prostitutie. Via prostitutiesite kinky.nl vindt Ștefania haar klanten. Die ontvangt ze thuis, zodat Alexandru bescherming kan bieden. Thuis is een bovenwoning in een winkelstraat in het Oude Noorden van Rotterdam.

In de maanden daarna verkassen Radu en Eugen met hun vriendinnen naar Nederland. En Adrian P., een goede vriend van Radu, verdwijnt die zomer opeens uit Carcaliu. Op Facebook zien vrienden een paar weken later dat ook hij zich bij de Rotterdamse entourage van Radu D. heeft gevoegd.

‘Ik kan nog niet heel veel melden, maar er is sprake van een kunstroof.’

Op de ochtend van 16 oktober 2012 uur brengt een verslaggever van RTV Rijnmond om 07.18 uur het nieuws als eerste naar buiten. Daarna gaat het snel. Binnen een uur is de roof groot landelijk nieuws. In de loop van de dag volgen de internationale media.

Er is in die eerste uren maar weinig informatie beschikbaar. De politiewoordvoerder herhaalt de hele ochtend: er zijn enkele werken verdwenen en meer details brengen we in het belang van het onderzoek nog niet naar buiten. Door de glazen pui en de lens van hun camera zien fotografen dat er in ieder geval één kunstwerk is verdwenen. De foto van de lege plek op de muur verschijnt op iedere nieuwssite. Op het meegephotografeerde informatiekaartje kan iedereen lezen wat er in ieder geval is verdwenen: *La Liseuse en Blanc et Jaune*, in 1919 geschilderd door Henri Matisse.

Het zal om een goed voorbereide inbraak gaan, denkt iedereen.

Op zaterdag 6 oktober, tien dagen voor de roof in de Kunsthal, gaat Radu samen met Eugen op zoek naar een mogelijke buit. Ze hebben geen idee waar ze moeten beginnen, maar het navigatiesysteem van de auto biedt uitkomst. Eugen tikt 'museum' in, waarna ze naar het Natuurhistorisch Museum worden gedi-geerd. Dat is niks. Ze zouden niet weten hoe ze de opgezette vogels, schelpen en fossielen te gelde moeten maken. Dan wordt hun aandacht getrokken door de aanplakbiljetten bij het naastgelegen museum, de Kunsthal.

'Avant-gardes, de collectie van de Triton Foundation'.

De posters beloven een 'bijzondere tentoonstelling', samengesteld uit een privécollectie die is 'uitgegroeid tot een verzameling van wereldformaat met werken van de belangrijkste en meest invloedrijke kunstenaars'.

Radu en Eugen kopen voor 22 euro twee kaartjes om de 'honderdvijftig werken van internationale topkwaliteit' te bekijken, maar verlaten het pand al na een half uur. De expositie gaat de

volgende dag pas open. Ongeïnteresseerd en met de handen in de zakken lopen Eugen en Radu nog wel even langs de zestien monumentale bronzen beelden van de Fransman Aristide Maillol, die op dat moment ook worden geëxposeerd. De beelden wegen honderden kilo's. Dat wordt niks. Ze stelen het liefst draagbare kunst.

Die avond wordt Adrian, met twintig jaar de jongste van de bende, bijgepraat over de zoektocht. De kunstdiefstal is een plan van het trio Radu, Eugen en Adrian. Alexandru wordt er voorlopig niet bij betrokken.

De volgende middag keren ze terug. Om niet op te vallen neemt Eugen zijn vriendin Andreea mee. Hand in hand lopen ze door de ruimte om de Triton-collectie van dichtbij te bekijken. Ook Radu en Adrian maken met zijn tweeën een rondje door de tentoonstelling, maar zij hebben meer oog voor de beveiliging dan voor het werk van de avant-garde van de twintigste-eeuwse kunst.

De zwakke schakel is de branddeur, zegt Radu tegen Eugen na het bezoek. Hij denkt dat die altijd en door iedereen met minimale inspanning kan worden geopend. Zelfs van buiten. Net zoals bij een woninginbraak. En in de zaal hangen alleen de kunstwerken, geen camera's.

Het besluit is genomen. Ze gaan de Kunsthal beroven.

In de dagen die volgen worden nog een paar bezoeken aan de omgeving van het museum gebracht. Radu gaat een paar keer hardlopen in het Museumpark om de omgeving te leren kennen. 's Nachts rijden ze langs de Kunsthal om te kijken hoe druk het er is. Ze zien dat er geen nachtbewaking in het pand aanwezig is.

Ook wordt er een aantal praktische zaken geregeld. In een Chinese winkel kopen ze grote tassen van zwarte raffia om de doeken te vervoeren. Ze regelen simkaarten die ze die avond zullen gebruiken voor het telefonisch contact. De kledingkeuze valt op zwarte hoody's.

Op donderdag 11 oktober, zes dagen voor de inbraak, brengt

Radu, dit keer in zijn eentje, nog eenmaal een bezoek aan het museum. In de twee uur dat hij daar is, loopt hij het plan stap voor stap door. Eugen regelt het vervoer, samen met Adrian zal hij de inbraak plegen. Als ze de deur hebben geforceerd en de hal binnenlopen, hangt meteen aan hun rechterhand de Matisse. Daarna door naar de andere hoek, waar Meijer de Haan, Gauguin en Picasso naast elkaar hangen. Daar weer tegenover: het schilderij van Freud. Voordat het rondje compleet is, kunnen ze ook nog de twee Monets meenemen. Binnen een paar minuten kunnen ze weer buiten zijn.

De keuze voor de kunstenaars is willekeurig. Het enige selectie criterium dat Radu heeft, is de grootte. De zeven gestolen werken betreffen allemaal 'handzame formaten', zo noteert de politie later in de eerste aangifte. Inclusief de lijst zijn de werken niet groter dan 70 bij 70 centimeter.

Hopelijk zijn ze ook niet al te zwaar, denkt Radu.

In de volgende nacht, die van 12 op 13 oktober, moet het gaan gebeuren. Maar het is een vrijdagnacht en het is druk op straat. Ook is de lucht helder, waardoor ze te zichtbaar zullen zijn. De volgende nachten: zelfde verhaal.

In de nacht van 15 op 16 oktober, van maandag op dinsdag, is het bewolkt en regenachtig.

Eugen D. is een forse jongen. Net als zijn vrienden heeft hij een kortgeschoren kapsel, maar door zijn witblonde haar en bleke, bolle gezicht komt het bij hem minder stoer over. Eugen, 24 jaar, is de enige van de groep die al vader is. Samen met Andreea heeft hij een dochtertje van drie jaar oud: Emma. Zij is achtergebleven in Măcin en wordt verzorgd door de ouders van Andreea.

Het is voor Eugen belangrijk dat de inbraak slaagt, want hij heeft het geld hard nodig. Inbeslagname dreigt voor het huis van zijn familie: de bank eist 30.000 euro.

In de nacht van de roof gaat Eugen naar het huis van Alexandru. Eugen stelt voor wat te eten bij Kapadokya, een shoarma-

zaak op de Witte de Withstraat die elke dag tot half zes in de ochtend open is. Ze komen er wel vaker. Eugen vraagt ook of hij de rode Peugeot 306 van Alexandru, die ongebruikt voor de deur staat, mag overnemen. Hij belooft hem er de volgende dag 1000 euro voor te geven.

Alexandru B. vindt het allemaal prima. Hij stelt geen vragen, ook niet over de vele telefoontjes die Eugen die avond met Radu pleegt. Van het plan om de Kunsthal te beroven weet hij niks.

Van Kapadokya naar de Kunsthal is het 750 meter. De afspraak is dat Eugen de auto halverwege, op de Westersingel, parkeert. De kofferbak laat hij open, zodat Radu en Adrian de buit daar kunnen verstoppert na de diefstal.

In de shoarmatent met aluminium tafeltjes bestellen Eugen en Alexandru een pizza.

De branddeur van de Kunsthal is uitgerust met een panieksysteem: in geval van nood moet de deur van binnenuit altijd kunnen worden geopend. Dit gebeurt door op de duwbalk aan de binnenkant van de deur te drukken, waardoor de elektronische vergrendeling na een aantal seconden wordt gedeactiveerd. Met de duwbalk open je dan het mechanische slot.

Belangrijk is dat dit alleen mogelijk is als er mensen in het pand zijn. 's Nachts moet de elektronische vergrendeling ingeschakeld blijven, zeker als iemand van buiten naar binnen probeert te komen.

Het is nog altijd niet duidelijk waar het precies misging bij de Kunsthal, maar Radu en Adrian hebben geen last van de elektronische vergrendeling. De politie denkt dat het mogelijk is dat de twee Roemeense jongens het panieksysteem hebben weten te activeren door hard tegen de deur te duwen vanaf de buitenkant. Daardoor zou de elektronische vergrendeling zijn gedeactiveerd. Vervolgens stond alleen het mechanische slot toegang in de weg.

Op die manier komen Radu en Adrian om 03.16.51 uur het

museum binnen, 72 minuten voordat Jan Moerer uit zijn bed wordt gebeld. De schilderijen zijn niet elektronisch beveiligd. Wel zitten ze met een kabel aan de muur vast, maar die laat bij een beetje kracht al snel los. Twee minuten en 48 seconden nadat ze binnenkwamen, staan ze weer buiten op het natte gras, met zeven schilderijen. De deur hebben ze achter zich dichtgetrokken.

De buit is zwaarder dan gedacht en de drie tassen zijn met twee man moeilijk te vervoeren. Radu belt Eugen. Of hij de auto niet iets dichterbij de Kunsthal kan rijden. Eugen rent direct naar buiten, Alexandru achterlatend in de shoarmatent. Ze spreken af dat Eugen naar de kruising van de Westzeedijk en de Westersingel rijdt, vlak bij de Kunsthal.

Radu en Adrian laden de schilderijen in de achterbak en stappen in. Als ze over de Coolsingel rijden, de verkeersader van de Rotterdamse binnenstad, wordt Eugen nerveus van de politiewagens die ze zien. Hij zet de Peugeot, met de schilderijen nog in de achterbak, aan de kant. Ze gaan te voet naar Radu's huis, een half uurtje wandelen. De auto halen ze later wel weer op, als het wat drukker is op straat.

Om kwart voor zeven plaatselijke tijd gaat haar wekker. Kunsthal-directeur Emily Ansenk is in Istanbul, waar het een uurtje later is, met een delegatie van de Economic Development Board Rotterdam. Ze heeft een paar drukke dagen achter de rug, met excursies, lezingen en talloze diners.

Ze kijkt op haar telefoon, waarvan het geluid uitstaat: zeven gemiste oproepen, allemaal van stafleden. Ze belt meteen terug. Dit is helemaal mis, begrijpt ze.

Voor emoties heeft ze geen tijd. Haar volgende telefoontje, nog in pyjama, is naar de familie Cordia, om die ervan op de hoogte te stellen dat er zeven kostbare werken uit hun Tritoncollectie zijn ontvreemd.

De kunstcollectie van de familie Cordia behoort tot de twee-

honderd grootste van de wereld. De in 2011 op zeventigjarige leeftijd overleden Willem Cordia verdiende de afgelopen decennia zijn geld in de Rotterdamse haven: zakenblad *Quote* schatte zijn vermogen op 330 miljoen euro.

Hij en zijn vrouw Marijke beginnen in de jaren zeventig met kunst verzamelen. Al kopend ontwikkelen ze hun smaak en hun verzameling. Halverwege de jaren negentig ontstaat het idee om van alle grote meesters van de moderne kunst ten minste één schilderij te verwerven. De Cordia's verzamelen met zo'n 250 werken van meer dan 170 kunstenaars een bijna encyclopedisch overzicht van de twintigste eeuw. De collectie wordt ondergebracht in de Triton Foundation van de familie.

De Cordia's willen de kunstcollectie via hun Triton Foundation, een verwijzing naar hun maritieme achtergrond, delen met het publiek. Niet door een eigen museum op te richten, maar door de collectie voortdurend in bruikleen te geven. Verzoeken wachten de Cordia's niet altijd af. Ze pluizen tentoonstellingsagenda's uit om te kijken of ze nog ergens kunnen bijdragen.

Op de tentoonstelling 'Avant-gardes' worden de werken voor het eerst als één collectie gepresenteerd. De Kunsthalroof slaat in een keer een gat in de Triton-collectie, die de Cordia's tot dan zo ruimhartig uitleende.

Al bellend pakt directeur Ansenk haar koffers in. Om kwart voor twee Nederlandse tijd landt haar vliegtuig uit Istanbul op Schiphol. De Kunsthal is die dag niet opengegaan. Het personeel is naar huis gestuurd en bezoekers staan voor een dichte deur. 'In verband met de diefstal die afgelopen nacht heeft plaatsgevonden in de Kunsthal, is de Kunsthal vandaag voor het publiek gesloten', staat er op een briefje dat is opgehangen.

Pers en publiek weten op dat moment alleen nog van de Matisse dat die verdwenen is. Om vijf uur, drie uur nadat ze is geland op Schiphol, legt Ansenk in de Kunsthal een verklaring af aan de toegestroomde journalisten.

‘Wat er is gebeurd is een nachtmerrie voor iedere museum-directeur. Ondanks de state-of-the-art-beveiliging van de Kunsthal, zijn zeven topwerken uit de tentoonstelling ‘Avant-gardes’ gestolen. Te weten: werk van Picasso, Matisse, Lucian Freud, Meijer de Haan en twee werken van Monet. Dit zijn unieke werken, die al eerder over de hele wereld zijn tentoongesteld. Ze zijn goed gedocumenteerd en waren nu voor het eerst bij elkaar te zien. Wij, de Kunsthal en ook het bestuur van de Triton Foundation, zijn geschokt over wat er is gebeurd, maar we laten ons niet kisten. We hebben met elkaar besloten om de tentoonstelling morgen gewoon weer te openen en alle betrokkenen willen dat het publiek dit soort bijzondere kunstverzamelingen, een privéverzameling, kan blijven bewonderen. Graag wil ik hier kwijt dat deze daad in de hele kunstwereld, museumwereld, als een bom is ingeslagen.’

Over de waarde van de werken wil Ansenk niets zeggen. Ook over de beveiliging doet ze ‘hangende het onderzoek’ geen mededelingen. Ze houdt het, met bestuursvoorzitter Willem van Hassel aan haar zijde, bij de verklaring. Ze voegt er aan het eind nog aan toe:

‘Alle werken zijn internationaal geregistreerd en beschreven: ze zijn dus niet verhandelbaar.’

De drie kunstrovers zitten in het huis van Radu en Natasha op de Jonker Fransstraat, boven kapsalon Chiq le Frique in een winkelstraat in het centrum van Rotterdam. Rond zes uur, nog geen drie uur na de roof, zijn Radu en Eugen teruggegaan naar de Coolsingel om de auto op te halen. Twee kilometer verderop is op dat moment het politieonderzoek in volle gang. Ze hebben – net voordat de zon opkwam – de schilderijen uit de achterbak van de auto gehaald, naar boven getild en opgeborgen in de kast in de hal. Maar wat nu?

Gestolen kunst wordt geregistreerd in de internationale databank Art Loss Register, waardoor ze vrijwel onverkoopbaar is. Op kunstbeurzen als de Tefaf en bij veilinghuizen als Christie’s

en Sotheby's gaat alle aangeboden kunst langs dit register om te controleren of het om gestolen waar gaat.

Het idee dat kunstroven worden gepleegd in opdracht van een rijke kunstliefhebber is een mythe. Hoewel de onverkoopbare schilderijen soms worden gebruikt als onderpand bij criminele transacties, hebben kunstdieven eigenlijk zelden een idee wat ze moeten doen met de buit. Soms draait het uit op een ordinaire gijzeling, *artnapping*. Losgeld vragen van de verzekeraar lijkt dan de enige manier waarop dieven hun buit kunnen verzilveren. Via tussenpersonen hoort de verzekeringsmaatschappij dan dat de werken kunnen worden terugbezorgd voor een vindingsloon, een bedrag dat doorgaans een fractie is van de marktwaarde. Voor de verzekeraar, die anders de verzekerde waarde dient uit te keren, is zo'n aanbod bijzonder aantrekkelijk.

Maar dat is een optie waar de drie Roemeense dieven zich niet bewust van zijn. Kunst is geld waard. Dan moet je dat toch ergens te gelde kunnen maken? Radu besluit dat ze een bezoekje moeten brengen aan België. Daar, in Brussel, kent hij nog iemand bij wie ze misschien wel terecht kunnen, de mysterieuze George M., van wie alleen bekend is dat zijn bijnaam 'George de Dief' is.

Radu en Eugen hebben sinds de roof nog niet geslapen als ze die ochtend rond acht uur in de Peugeot stappen en zuidwaarts rijden. De schilderijen blijven achter in de gangkast. In de buurt van de grens tussen Nederland en België tanken ze. Als ze de camera's bij de pomp zien hangen, bedenken ze dat het misschien niet zo handig is om later met dezelfde auto weer terug te keren naar Rotterdam.

Rond tien uur in de ochtend ontmoeten ze George in een café in de Brusselse binnenstad. Ze vertellen dat ze gestolen kunst hebben en laten hem een brochure zien van de tentoonstelling met daarop een afbeelding van Lucian Freuds *Woman with Eyes Closed*, een van de schilderijen die ze die nacht stalen. Weet George misschien een koper?

Dat niet, maar George wil ze wel helpen met de auto. Hij

neemt de Peugeot 306 mee en rijdt hem naar de kleine Brusselse binnenvaart aan het Kanaal Charleroi-Brussel. Daar wordt de wagen bij recyclebedrijf A. Stevens & Co gesloopt.

Radu en Eugen keren met de trein terug naar Rotterdam. Het is tijd om bij te slapen.

De volgende ochtend bespreken Radu en Eugen de impact van de roof. Eugen wil het liefst zo snel mogelijk weg uit Nederland. Terug naar Roemenië. Het lijkt Radu een goed idee als hij de gestolen kunstwerken meeneemt.

Die avond, die van woensdag 17 oktober, halen ze de schilderijen uit de gangkast en verwijderen ze de lijsten. Zonder omlijsting zijn de gestolen schilderijen nog kleiner: veel groter dan een A4'tje zijn de meeste werken niet. Alleen de twee pasteltekeningen van Monet zijn iets groter, ongeveer het formaat van een krant op tabloidformaat.

Andreea begrijpt er weinig van. De nacht ervoor was haar vriendje Eugen niet thuisgekomen. De avond daarop meldde hij zich pas weer, maar dook hij meteen in bed. 'Eets met werk,' had hij gezegd. Nu wil hij halsoverkop terug naar Roemenië.

Op donderdagochtend leggen Radu en Eugen de schilderijen in de achterbak van Eugens Ford Mondeo. Eugen laadt de rest van zijn huisraad ook in de auto, omdat hij niet van plan is om terug te keren naar Nederland. Tegen vrienden vertelt hij dat hij een fietser heeft aangereden en dat hij daarom Nederland voor goed wil verlaten. Andreea gaat mee.

Als ze Rotterdam achter zich laten, verbaast Andreea zich erover dat Eugen zo veel haast heeft. Hij rijdt aan één stuk door. Bijna twee volle dagen, ruim 2500 kilometer. Bij Venlo de grens over, langs Frankfurt, Wenen en Boedapest. Slapen doen ze in een goedkoop hotel, net over de Hongaars-Roemeense grens. De volgende ochtend naar de andere kant van het land. Naar het gebied dat ze een jaar geleden hebben verlaten en waar de Donau uitmondt in de Zwarte Zee.

Radu vliegt er een paar dagen later, op zondag 21 oktober, van af vliegveld Brussel Zaventem achteraan. Ook in Carcaliu kent hij nog wel iemand die misschien kan helpen met het zoeken naar een koper.

De ochtend na de diefstal besluit de officier van justitie een Team Grootchalig Onderzoek in te stellen. Zo'n team is gewend om aan grote zaken te werken, is goed op elkaar ingespeeld en beschikt over alle onderzoeksmiddelen. Het opsporingsonderzoek krijgt de naam TGO Kunst mee. Er worden 25 rechercheurs op de zaak gezet.

Die gaan meteen de 'stormfase' in – recherchejargon voor: snelheid is belangrijk. De plaats delict wordt helemaal uitgeplozen op sporen. Veel is er niet. Kleine sporen van braak aan de nooddeur en vinger- en voetafdrukken in de hal. Er is maar één camera, met belabberde beeldkwaliteit, die de inbraak heeft vastgelegd.

Het team doet een buurtonderzoek, raadpleegt kunstexperts en formuleert voor de hand liggende scenario's. Om een nieuwe inbraak te voorkomen plaatst de Kunsthal diezelfde middag veertien grote, zware bloembakken voor de glazen pui aan de zijkant van het museum.

De vrijdag na de roof worden de bewakingsbeelden vrijgegeven en uitgezonden bij *Opsporing Verzocht*. En komen meer dan honderd bruikbare tips binnen. Mensen komen met namen, zoekrichtingen en kunstbendes. Het levert veel werk op, want alles moet worden nagetrokken en uitgesloten. De tips brengen de politie niet dichterbij de daders.

In de media wordt, bij gebrek aan informatie over de werken, druk gespeculeerd over de waarde van de buit. Nederlandse media houden het op 50 tot 100 miljoen euro, waarmee zij de schatting volgen van het Art Loss Register in Londen. In de vs gaat dat bedrag omhoog, van 100 miljoen euro in *The New York Times* en bij *Bloomberg News* tot 'honderden miljoenen euro's'

volgens *The Huffington Post*. In Groot-Brittannië schommelt het bedrag tussen 60 miljoen (*Daily Telegraph*) en 310 miljoen euro (*The Independent*).

De daadwerkelijke waarde ligt een stuk lager. De ochtend na de roof verschijnt Willem van Hassel, bestuursvoorzitter van De Kunsthal, om kwart over tien op het hoofdbureau van de Rotterdamse politie om aangifte te doen. Hoewel hij aantekent dat het 'zeer wel mogelijk is' dat de marktwaarde vele malen hoger is, levert hij een lijstje in met de totale verzekerde waarde: 18,1 miljoen euro.

De politie heeft echter andere zorgen. Twee weken na de roof is TGO Kunst nog geen stap verder. 'We weten zelfs nog niet waar we de daders moeten zoeken, in de wereld van hardcore criminelen of in die van de kunst,' laat een politiewoordvoerder weten.

Ze vestigen de hoop op de bewakingsbeelden van de weken voor de kunstroof. De daders moeten hebben rondgekeken ter voorbereiding. Wekenlang analyseren de rechercheurs uren aan bewakingsbeelden van de Kunsthal. Op zoek naar verdacht gedrag, patronen en andere aanwijzingen.

De inwoners van Măcin, waar Eugen en Alexandru opgroeiden, vormen een geïsoleerde gemeenschap. De dichtstbijzijnde grote stad, Brăila, ligt niet eens ver weg, hemelsbreed zo'n twintig kilometer. Maar de Donau ligt ertussen en er is geen brug. De pont kost zo'n 10 euro, heen en weer, te veel voor de meeste inwoners. Landelijk is het gemiddelde maandelijks inkomen in Roemenië 340 euro, in Măcin is het minder dan 200 euro.

Bovendien biedt ook Brăila weinig aantrekkelijks. Op papier is het een grote stad, in werkelijkheid is Brăila het Detroit van Zuidoost-Europa. Prachtige neoclassicistische theaters, instituten en villa's getuigen van een betere tijd, toen de stad een belangrijke binnenhaven had. Nu staan ze leeg en op instorten. De promenades zijn verlaten. In de laatste tien jaar is een derde van de bevolking vertrokken. Zoals Roemenië aan de rand van Euro-

pa ligt, zo is het gebied rond Măcin de rafelrand van Roemenië.

De huizen in Brăila staan leeg en op instorten. In de laatste tien jaar is een derde van de bevolking vertrokken.

Aan de andere kant van Măcin ligt Carcaliu, het dorp waar Radu en Adrian opgroeiden. Het is een piepkleine nederzetting, oorspronkelijk van Lipovanen – Russen die gevlucht zijn voor Peter de Grote. Er is slechts één geasfalteerde weg. De huizen vertonen een opvallende mix: sommige zijn zo vervallen dat ze eerder de kwalificatie hut verdienen, andere zijn keurig opgeknapt.

In Carcaliu en Măcin hebben ze de jongens niet gemist. Ze staan bekend als *interlopi*, Roemeens voor criminelen. Ze hebben allemaal een uitgebreid strafblad wegens vernieling, geweldpleging, bedreiging, wapenbezit en diefstal.

In de hele omgeving is er in de jaren tachtig eigenlijk maar één iemand geboren op wie iedereen trots is. Van wie iedereen weet dat hij wél iets van zijn leven heeft gemaakt: Petre C.

Kanoën in de Donau. Daarmee wist Petre C., in de ogen van zijn dorpsgenoten, uit het dorp te ontsnappen. Al op jonge leeftijd brengt hij het grootste deel van zijn tijd door in districtshoofdstad Tulcea om mee te doen aan wedstrijden. Hij wint meerdere jeugdkampioenschappen en pakt bij de wereldkampioenschappen kanosprint in 2003, in het Amerikaanse Gainsville, Georgia, een gouden medaille op de 500 meter in de vierpersoonskano. Op andere wk's wint hij zilver en twee keer brons.

Maar Petre is net niet goed genoeg. In Carcaliu is hij dan een gevierd man, in de sportwereld wordt een beetje op hem neergekeken. In tegenstelling tot de andere drie Roemeense atleten in zijn kano haalt hij nooit de Olympische Spelen. In 2005 stopt hij met kanoën en gaat hij een tijdje als bouwvakker aan de slag in de vs. Daarna keert hij terug naar Roemenië en maakt hij een opvallende carrièreswitch. Hij wordt fotomodel en persoonlijke assistent van de excentrieke miljonair Catalin Botezatu, bij

iedereen in het land bekend vanwege zijn rol als jurylid in het tv-programma *Romania's Next Top Model*.

Radu groeide samen met Petre op en via hem heeft hij wel eens een gestolen horloge doorverkocht. Als iemand zich in mondaine kringen begeeft en geen probleem heeft met het verhandelen van gestolen waar, is het de voormalig kanokampioen.

Op vrijdag 2 november, twee weken na de roof, rijden Radu en Eugen samen naar Boekarest, een rit van ruim drie uur. Ze ontmoeten Petre rond drie uur in zijn appartement aan een van de grootste parken van de hoofdstad, nadat ze zich bij de portier hebben geregistreerd.

Eugen houdt zijn mond, Radu komt meteen ter zake. Hij heeft twee schilderijen te koop. Van wie ze zijn, vraagt Petre.

De Matisse is makkelijk, die onthoudt Radu aan de hand van een autotype: de Daewoo Matiz. Voor Gauguin heeft hij geen ezelsbruggetje, dus daarom heeft hij de namen op een briefje geschreven. Petre herkent de namen nog steeds niet: het handschrift van Radu is onleesbaar.

Petre heeft meer vragen. Hoe komen ze aan de schilderijen? Zijn ze authentiek? Wat krijgt hij als hij een koper weet te vinden? Antwoorden blijven uit. Radu zegt alleen dat ze de schilderijen uit Frankrijk hebben meegenomen en dat ze hem zullen belonen voor het bemiddelen.

Na een paar weken stuit Petre op iemand met interesse: Constantin Dinescu, een kennis van zijn baas. Net zoals de miljonair Botezatu brengt hij zijn zomers door in Mamaia, een landtong van zeven kilometer lang en driehonderd meter breed bij Constanta, een stad aan de Zwarte Zee. Met tientallen appartementencomplexen, discotheken en restaurants is Mamaia het Chersonissos van Roemenië, waar naast de feestende jongeren ook de Roemeense nouveau riche neerstrijkt. Dinescu is rijk geworden met vastgoed, maar verkoopt ook antiek, juwelen en kunst.

Petre C. maakt een afspraak met Dinescu en laat hem het papiertje met de twee namen zien. Matisse en Gauguin. De inte-